

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(повне найменування закладу вищої освіти)

економічний факультет
(назва інституту/факультету)

Кафедра **бізнесу та управління персоналом**
(назва кафедри)

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

Аграрні ринки та ризики виробництва продовольства
(вказати назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

вибіркова
(вказати: обов'язкова/вибіркова)

Аграрні ринки та ризики виробництва продовольства
(назва навчальної дисципліни)

Вибіркова
(вказати: обов'язкова / вибіркова)

Освітньо-професійна програма **Агрономія**
(назва програми)

Спеціальність **201 Агрономія**
(вказати: код, назва)

Галузь знань **20-Аграрні науки та продовольство**
(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти **другий (магістерський)**
(вказати: перший бакалаврський/другий магістерський)

Інститут біології, хімії та біотехнологій
(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання **українська**
(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробники: **к.е.н., доцент Кифяк В.І**

(вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів) <http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-ekonomiky-pidpryyemstva-ta-up>

(посилання на сторінку кафедри з інформацією про викладача (-ів))

Контактний тел.

- 51 25 21

E-mail:

v.kyfyak@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle

Дайте посилання на дисципліну в системі Moodle

Консультації

Онлайн-консультації: вівторок з 11.00 до 13.00

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Дисципліна «Аграрні ринки та ризики виробництва продовольства» формує знання та практичні навички щодо сутності, принципів та складових аграрних ринків та ефективних інструментів прийняття рішень в умовах ризиків виробництва продовольства.

Вивчення навчальної дисципліни «Аграрні ринки та ризики виробництва» сприятиме підвищенню рівня загальноєкономічної підготовки фахівців, формуванню у них навичок науковоаналітичного опрацювання проблем господарювання в аграрному секторі, дає можливість опанувати теоретичні підходи та практичні навички до розробки та реалізації комплексу заходів ведення підприємницької діяльності в аграрному секторі в умовах ризику та невизначеності.

2. Мета навчальної дисципліни «Аграрні ринки та ризики виробництва продовольства» – забезпечення набуття студентами спеціальних знань щодо формування й оцінки функціонування компонент аграрних ринків та вміння використовувати набуті знання у практичній діяльності за умов ризику виробництва продовольчих товарів.

Основними завданнями курсу є: ознайомлення студентів з відповідними поняттями, категоріями, системами та алгоритмами формування й оцінки функціонування елементів аграрного ринку; вивчення суті та видів ризику виробництва продовольства; відпрацювання практичних навичок розв'язання завдань в аграрному секторі за умов ризику та невизначеності; виховання здатності до творчого пошуку напрямів та шляхів застосування інструментів ризик-менеджменту в аграрній сфері.

3. Пререквізити. Навчальна дисципліна «Аграрні ринки» базується на знаннях таких дисциплін, як: «Основи агробізнесу», «Економічна теорія», «Мікроекономіка», «Аграрне право», «Підприємництво в аграрних формуваннях» тощо.

4. Результати навчання

Компетенції, якими має володіти студент у процесі вивчення дисципліни:

Студент повинен

Знати:

Зміст програми у відповідності з цілями навчання та змістом матеріалу.

- основні теорії ринкових відносин, поняття ціни, трансформацію категорій «ринок» і «конкуренція»,
- функції, види ціни, її складові, сучасний рівень цін на продовольчу продукцію,
- сутність понять «ризик» та «невизначеність», види ризиків в аграрній сфері;
- світовий досвід, вітчизняну практика регулювання аграрних ринків та ведення підприємницької діяльності в умовах ризику,
- прикладні аспекти застосування ризик-менеджменту в аграрній сфері.

Вміти:

- ефективно використовувати теоретичні аспекти змісту ринку та ризик виробництва як економічної категорії, її основні функції у підприємницькій діяльності на аграрних ринках;
- розрізняти систему ринкових факторів впливу на ціну, їх комплексний вплив на формування ціни, механізм врахування ризику виробництва у ціні;
- визначати необхідність та методи управління ризиками виробництва у аграрній сфері;
- досліджувати та імплементувати досвід ризик-менеджменту успішних підприємств у практику аграрної підприємницької діяльності.

Розуміти та бути готовим:

застосовувати набуті знання при вивченні професійно-зорієнтованих дисциплін, при проходженні практик та у майбутній професійній діяльності.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни _____												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	1	3	90	2	9	9	-	-	72	-	іспит
Заочна	1	1	3	120	2	8	-	-	-	11 2	-	іспит

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Структура навчальної дисципліни

«Аграрні ринки»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі						
л		п	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	інд	с.р.			
Модуль 1. Ринкове середовище здійснення аграрної підприємницької діяльності														
Тема 1. Ринкове середовище здійснення підприємницької діяльності	12	2	1	-	-	8								
Тема 2. Особливості ринкового ціноутворення на аграрних ринках	12	1	2	-	-	9								
Тема 3. Ринкові стратегії аграрного підприємства	11	1	1	-	1	9								
Тема 4. Біржове ціноутворення на аграрних ринках	11	1	1	-	1	9								
Модуль 2.														
Тема 5. Ризики виробництва продовольства та їх вплив на прийняття господарських рішень	11	1	1	-	-	9								
Тема 6. Критерії прийняття підприємницьких рішень за умов ризику	11	1	1	-	1	8								
Тема 7. Напрями і методи застосування ризик-менеджменту на аграрних ринках	11	1	1	-	1	9								
Тема 8. Обґрунтування фінансових та інвестиційних рішень за умов ризику.	11	1	1	-	-	9								
	90	9	9			4	68							

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№ п/п	Тема, завдання самостійної роботи
1	<p align="center"><u>Теоретичні підходи до ціноутворення на аграрних ринках</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Становлення науки про ціноутворення 2. Наукові погляди на сутність та значення ціни в аграрному секторі. 3. Принципи аграрного ціноутворення. 4. Становлення системи ціноутворення на аграрних підприємствах України.
2	<p align="center"><u>Ринкова рівновага та її види</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Динаміка зміни ціни рівноваги. 2. «Павутинна» модель (динамічний підхід до рівноваги). 3. Еластичність попиту та пропозиції.
3	<p align="center"><u>Державне регулювання аграрних в Україні.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Необхідність та методи державного регулювання аграрних ринків. 2. Функції державних органів влади в аграрному секторі. 3. Практика державного регулювання цін в аграрному секторі.
4	<p align="center"><u>Ціни зовнішнього аграрного ринку</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Класифікація цін у сфері зовнішньоекономічної діяльності в аграрному секторі. 2. Інформаційна база ціноутворення в зовнішній торгівлі аграрного сектору. 3. Методика розрахунку зовнішньоторговельних аграрних цін. 4. Методи та чинники визначення цін зовнішньоекономічних контрактів аграрних ринків. 5. Особливості митного регулювання ціноутворення в аграрному секторі.
5	<p align="center"><u>Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Невизначеність як основа діяльності підприємства 2. Критерії рішень в умовах невизначеності.
6	<p align="center"><u>Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Характеристика критеріїв обґрунтування господарських рішень в умовах невизначеності. 2. Прийняття рішень в умовах часткової невизначеності.
7	<p align="center"><u>Напрями та методи регулювання та зниження ступеня ризику</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методи управління ризиком: ухилення від ризику, локалізації ризику, дисипації, компенсації ризику. 2. Методичний підхід визначення оптимального способу нейтралізації ступеню ризику. 3. Вплив стратегії підприємства по управлінню ризиками на вибір процедур управління ними. 4. Активне і пасивне управління ризиками.
8	<p align="center"><u>Підприємницькі ризики та їх особливості на аграрному ринку</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методи кількісних оцінок економічних ризиків у аграрному підприємстві. 2. Статистичний метод оцінки ризику. 3. Метод експертних оцінок, як основа сучасної технології прийняття господарських рішень в ризикових ситуаціях. 4. Аналітичний і комбінований методи оцінки ризику у аграрному секторі.

* ПНДЗ – для змістового модуля, або в цілому для навчальної дисципліни за рішенням кафедри (викладача).

6. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль знань студента. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та інших видів занять, самостійної роботи і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі.

Загальна кількість балів, яку студент може отримати у процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 50 балів студент набирає при поточних видах контролю, 10 балів за захист ІНДЗ і 50 балів – у процесі підсумкового виду контролю (заліку).

Кількість балів за кожний навчальний елемент виводиться із суми поточних видів контролю. Кількість балів за змістовний модуль дорівнює сумі балів, отриманих за навчальні елементи даного модуля. Максимальна кількість балів складає: за 1 модуль – **20**; 2 модуль – **20** балів.

Якщо студент набрав менше 35 балів, він не допускається до складання заліку.

Підсумкова оцінка за навчальну дисципліну, з якої складається залік, виводиться із суми балів поточного контролю за модулями (до 50 балів) та модуля-контролю (заліку) – до 50 балів.

Студент, який не отримав позитивні оцінки за підсумками роботи над кожним модулем, вважається не атестованим та не допускається до складання заліку. Допущеним до складання заліку студент може бути лише у разі відпрацювання всього матеріалу, передбаченого навчальним планом у повному обсязі, або тієї частини навчального матеріалу, за який отримано незадовільну оцінку, або за яким він не атестований.

Облік успішності за формами поточного контролю знань за двома модулями в межах академічних груп проводиться за такими видами роботи студента:

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- проекти (наскрізні проекти; індивідуальні та командні проекти; дослідницько-творчі та ін.);
- аналітичні звіти;
- реферати;
- есе;
- розрахункові, графічні, розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- контрольні роботи;
- завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо.

Для здійснення контролю знань студентів викладач заповнюють відомості рубіжного контролю, які подаються і зберігаються в деканаті.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінкою «А» оцінюється повна та аргументована відповідь на теоретичне запитання, тестові питання та сформульовано правильні визначення з глосарію, а також подано правильний розв'язок тестових завдань, що розкриває суть матеріалу, що свідчить про вміння аналізувати матеріал та робити змістовні висновки. Відповідь повинна бути чіткою, логічною і послідовною.

Відповідь оцінюється на «В» за умови розкриття теоретичного питання білету та тестових завдань, понять з глосарію і задачі, але містить неточності, що не суттєво впливають на зміст завдання.

Відповідь оцінюється на «С» за умови повного та правильного розкриття одного з питань білету, але у відповіді не достатньо правильно сформульовано визначення з глосарію. У той же час тестові та практичні завдання вирішені на належному рівні.

Якщо підхід викладення матеріалу правильний, але виявляється недостатнє його розуміння, і в той же час практичне завдання розв'язано з деякими неточностями виставляється оцінка «D».

Відповідь оцінюється на «E» у випадку правильного підходу до викладення теоретичного матеріалу та розв'язання практичного завдання.

В усіх інших випадках відповідь оцінюється на «Fx».

<i>Рейтингова оцінка з дисципліни</i>	<i>Оцінювання в системі ECTS</i>	<i>Оцінка за національною шкалою</i>
90-100	A	5 (зараховано)
80-89	B	4 (зараховано)
70-79	C	4 (зараховано)
60-69	D	3 (зараховано)
50-59	E	3 (зараховано)
35-49	FX	2 (незараховано) з можливістю повторного складання
1-34	F	2 (незараховано) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання та самостійна робота										ІНДЗ	іспит	Сума
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль №2							
T1	T2	T3	T4	Модульна контрольна робота	T5	T6	T7	T8	Модульна контрольна робота			
3	3	3	3	8	3	3	3	3	8	10	50	100

T1, T2 ... T16 – теми змістових модулів.

5. Рекомендована література –основна

1. Аграрна економіка : навч. посіб. / В. Я. Білоножка, І.І. Мостов'як, В. П. Карпенко, С. П. Полторецький, А. П. Березовський; за ред. В. Я. Білоножка. Умань : Видавець «Сочінський М. М.», 2016. 418 с
2. Мазур К.В., Кубай О.Г. Менеджмент аграрного підприємства : навч. посібник. Вінниця : ТВОРИ, 2020. 284 с.
3. Економіка аграрного підприємства: навчальний посібник / О. М. Петрига, Т.І. Яворська, Ю. О. Прус; за ред. О. М. Петриги, Т. І. Яворської. Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2016. 498 с.
4. Лопатинський Ю.М., Кифяк В.І. Розвиток аграрного сектора національної економіки на інституційних засадах : Монографія. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2014. 248 с.
5. Стратегічні напрями соціально-економічного розвитку аграрного сектору економіки України: [Колективна монографія] / За заг. редакцією А.В. Руснак. Херсон: ТОВ «ВКФ «СТАР» ЛТД», 2017. – 432 с.
6. Обґрунтування підприємницьких рішень і оцінювання ризиків: посібник-практикум / уклад. : Кифяк В.І., Кобеля З.І. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2018. 160 с.

Додаткова:

1. Господарський кодекс від 16.01.2003 № 436-IV. ВВР. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. ВВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Про ціни та ціноутворення від 21.06.2012 № 5007 – VI. ВВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5007-17>.
4. Захарчук О.В. Світовий ринок насіння та місце України в ньому. *Економіка АПК*. 2020. № 4 С. 16
5. Кифяк В. Методика оцінювання інституційного механізму розвитку аграрного сектора економіки за економічними показниками. *Інституціональний вектор економічного розвитку*. 2014. Вип. 7 (1). С. 63-71. URL: <http://econom.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/kyfyak-10.pdf>.
6. *Менеджмент в аграрному секторі економіки: теорія та практика ефективного розвитку*. Матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених, аспірантів, студентів (м. Житомир, 05 грудня 2018 року). Житомир: Вид-во «Житомирський національний агроекологічний університет», 2018 . 173 с.
7. Пчелянська Г.О. Поведінка споживачів на продовольчому ринку: інституційний та маркетинговий підходи. *Економіка АПК*. 2020. № 3 С. 47.
8. Яценко О.М., Невзгляд Н.Г., Невзгляд А.Г. Розвиток експортного потенціалу аграрного сектора економіки України в умовах глобалізації. *Зовнішня торгівля*. 2015. №3 (80). С. 39-48.
9. Чигирик К.О. Карта ризиків – ефективний інструмент регулювання ризиків підприємства. *Проблеми науки*. 2010. №1. С. 36-39.
10. Ціноутворення у підприємницькій діяльності: навч. посібник / Вікторія Кифяк, Любов Водянка, Людмила Сибирка. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. – 192 с.

6. Інформаційні ресурси:

- <http://agrarianeconomy.kl.com.ua/agrarianeconomy/index.php/en/archive> – сайт журналу Аграрна економіка
- <https://agrarianreformcenter.wordpress.com/> – Центр аграрних реформ.
- www.nau.kiev.ua – Нормативні акти України.
- www.me.gov.ua – Міністерство економіки України.
- www.ukrstat.gov.ua – Державний служба статистики України.
- www.lawukraine.com – База українського законодавства в Інтернет.
- www.nbu.gov.ua – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.
- www.alpha.rada.kiev.ua – Національна парламентська бібліотека.
- www.library.if.ua – Національна бібліотека наукових видань.
- www.lib.academy.sumy.ua – Бібліотека банківської справи.
- www.dev.lac.lviv.ua/lib – Електронна бібліотека Львівської комерційної академії.
- www.lib-gw.univ.kiev.ua - Наукова бібліотека ім. Максимовича.
- www.libr.dp.ua – Дніпропетровська обласна наукова бібліотека.
- www.library.vinnitsa.com – Вінницька державна обласна універсальна наукова бібліотека ім. К.А. Тимірязєва.
- www.lsl.lviv.ua – Львівська електронна бібліотека ім. В. Стефаніка.
- www.ognb.odessa.ua – Одеська державна наукова бібліотека ім. М. Горького.
- www.economics.com.ua – Велика економічна бібліотека.